

INSTITUTIONUM JURIS NATURALIS

LIBER IV.

JUS NATURALE GENTIUM.

CAPUT I.

Notio gentis, et juris gentium, ejusdemque principia.

ARGUMENTUM.

CCLXVI. Notio Gentis,
CCLXVII. Qua personæ moralis.

CCLXVIII. Definitio juris gentium.

§. CCLXVI.

APPELLATIONE *gentis* eadem sæpe notio, ac familiæ nomine venit; *familiam dicimus omnium agnatorum*, inquit Ulpianus. *Nam etsi patrefamilias mortuo singuli singulas familias habent: tamen omnes, qui sub unius potestate fuerunt, recte ejusdem familiæ appellantur, qui ex eadem domo et gente prodi sunt* (1). In hac autem disciplina *gentis* notio affigitur integrè civitati, aut nationi seu populo, qui ex multitudine familiarum, communi ac summo imperio copularum constat, et ab alia ejusmodi multitudine, seu ab alia civitate independens est; ut adeo, si plures gentes

spectentur, neque altera alteri, neque singulæ communi imperio subjectæ sint. Cum vero gentes citra commune imperium juribus et obligationibus naturalibus, sibi que propriis, qua gentes sunt, gaudeant, prima in usu hujus disciplinæ ea est quæstio, utrum multitudo familiarum hominumve, de qua agitur, pro gente vere haberi possit, debeatque; longe enim distat a notione gentis

(a) Quantacunque turba latronum, aut prædonum; quia jure naturali nulla est ea societas, quæ maleficii causa coaluit.

(b) Populus rebellis, et a suo imperante deseciscens non continuo gentis appellatione ac jure venit.

(c) Homines vagi in insulis, et eorum familiæ nullo communi imperio colligatæ juribus et obligationibus privatis naturæ, non item iis, quæ gentium propriæ sunt, utuntur, neque tam pro societate aut conjunctione, quam aggregatione familiarum sunt habendæ.

(d) Contra vero ratio gentis notioque haud tollitur, si qua civitas alteri nexu clientelari, aut feudali adstricta est: vel ad præstationem tributi, aut alienam majestatem comiter venerandam sese obligavit; modo alieno imperio haud subjiciatur; quamprimum enim ita subiecta fit, ut jam nec sui juris nec libera censi possit, gentis nomine et juribus excidit.

(e) Forma imperii in notione gentis accidentaria est; nec interest ad gentis rationem, illane simplex, an mixta sit; imo etiam foederatæ civitates gentis unius nomine veniunt, etsi unam civitatem non efficiant.

(1) *L. pronuntiatio. 195. §. 2. D. de V. S.*

§. CCLXVII. Quævis civitas est persona moralis, affecta juribus et obligationibus naturalibus; ergo plures civitates aut gentes sunt personæ morales plures, altera ab altera independentes, inter se liberæ, proindeque in statu naturali, ac primævo libertatis et æqualitatis viventes. Hæc personarum istiusmodi moralium multitudo palam fit cogitanti orbem nostrum habitabilem, diversasque ejus plagas animo volventi. Ex antiquissimis sacræ historiæ monumentis constat, in varias gentes homines coaluisse. Noemi filios ac nepotes enumerans Moyses, *ab his inquit, divisæ sunt insulæ gentium in*

regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam et familias suas in nationibus suis (1). Ubi insulæ gentium appellantur more hebraico provinciæ omnes transmarinæ, etiamsi in terris continentibus sitæ sint. *Natique sunt Heber filii duo: nomen uni Phaleg, eo quod in diebus ejus divisa sit terra, et nomen fratris ejus Iectan* (2). Occasionem præcipuam dedit confusio linguarum; *venite, inquit Deus, descendamus, et confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universas terras, et cessaverunt ædificare civitatem, et idcirco vocatum est nomen ejus Babel; quia ibi confusum est labium universæ terræ: et inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum* (3). De pluribus istiusmodi personis, sive gentibus, consideranda sunt quædam generatim, præsentis instituto maxime accommodata.

(a) Singulæ civitates seu gentes jura *inmanentia*, sive relate ad seipsas, atque hoc sensu absoluta habent, quæ tum ad religionem, Deique cultum, tum ad conservationem, perfectionemque totius societatis ac singulorum pertinent. Eadem jura perfecta et imperfecta, absoluta et hypothetica, itidemque ejusdem generis obligationes habent erga extraneos, id est, erga singulos homines, qui de societate civili non sunt, et erga universos, sive extraneas civitates; hæc vocantur jura *transeuntia*, quorum præstatio ad alios transit extra propriam civitatis limites; uti enim singulis hominibus sua jura et obligationes erga Deum, propriamque conservationem ac perfectionem competunt: alia ad alios in statu etiam primævo libertatis et æqualitatis naturalis; ita idem existimandum est de personis moralibus vel gentibus diversis (4). Atque hæc posterioris generis jura et obligationes vocantur *sociales*, spectando societatem absolutam generis humani; etsi eadem, quatenus ad proximum referuntur, Dei cultum, ac ipsius proximi conservationem, perfectionemque possint attingere.

(b) Relate ad jura transeuntia gentes spectantur in statu pacis, aut belli; quemvis statum comitatur jus aut obligatio aliqua, quæ sine objecto, in quo vim suam exerat, non intelligitur: magis expresse tamen nonnulli status respectum erga alios homines notant; quibus scilicet simul exprimitur modus, quo sua negotia invicem expediunt homines. Ita Pufendorfus (5). *Pax* est status ille, quo homines inter se quiete, et citra injurias violentas agunt, et quæ

invicem debent, velut ex obligatione, et ultro præstant. *Bellum* contra est status injurias violentas mutuo inferentium, et propulsantium, aut quæ sibi debentur, vi extorquere nitentium.

(c) Divisio gentium, seditum separatio, rerumque communium et imperii diversitas segregat illa quidem homines inter se, et quodammodo scindit; communis tamen necessitas et indigentia novus nexus conciliat, perinde ut in systemate Copernico Neutoniano globi totales, etsi ipsi totum quoddam perfectum sint singuli, tamen mutua inter se attractione connectuntur. Vulgatum est: *non omnis fert omnia tellus. Hic segetes, illic veniunt felicius uvæ.* Gentes ergo imperio segregatæ mutuis indigentia et naturalis socialitatis stimulis ac vinculis conjunguntur, præsertim, si finitimæ sint; unde fit, ut et mutua negotia, mutuaque jura atque obligationes existant.

(d) Mutua negotia, mutuaque jura et obligationes gentium ratione subjecti, in quo insunt, et objecti, quod attingunt, haud parum differunt a negotiis, juribus et obligationibus singulorum hominum in statu naturali viventium. Nam alia est conservatio totius civitatis, ejusque nexus, alia conservatio singulorum individuorum; uti alius est ortus ac interitus singulorum, alius civitatum. Itidem aliæ læsiones jurium sunt publicorum, aliæ privatorum. Nam violatio juris gentium præ delictis privatis gravissimum scelus, modisque omnibus vindicandum nullo non tempore hominibus visum est. Acquisitio domini originaria ac derivativa aliter cadit in gentes, aliter in singulos. Occupare per universitatem, possidere loca ampliora, partem maris, insulam, fluvium redigere in potestatem etc. gentium est proprium, non hominum singulorum. Aliter privati vim inter se exerunt: aliter gentes congregiuntur per exercitus armatos. Admissio legatorum, foedera, succursus per missas copias etc. itidem propria gentium negotia sunt. Uti ergo negotia, actionesque, et injuriæ, sic jura et obligationes gentium per naturam earundem determinantur; quod non obstat, quo minus similitudo ac proportio inter personas físicas ac morales sola quantitate quodammodo differentes maneat.

(e) Quæ de negotiis, actionibus, injuriis, juribus et obligationibus gentium dicta sunt; eadem pro diversa imperii forma ad monarchas, ad senatum optimatum, et ad comitia populi, quæ ipsas gentes repræsentant, applicari debent.

(1) *Gen. X, v. 5.* — (2) *Ibid. v. 25.*

(3) *Gen. XI, v. 7, 8, 9. de numero et diversitate linguarum vid. Weitenauerum in hunc locum; acute S. Augustinus inquit: «Lingarum diversitas hominem alienat ab homine. Nam si duo sibimet invicem fiant obviam, neque præterire sed simul esse aliqua necessitate cogantur, quorum neuter norit linguam alterius: facilius sibi animalia muta, etiam diversi generis, quam illi, cum sint homines, ambobus sociantur... Ita ut libentius homo sit cum cane suo, quam cum homine alieno.» l. 19. de Civ. Dei. c. 8.*

(4) Uti in statu etiam naturali officia hominis ejusque ad Deum, propriam conservationem ac perfectionem, vel ad alios referuntur: ita auctores jus divinum, monasticum, ac sociale pro illo etiam statu distinguunt. Officia absoluta opponuntur tum hypotheticis, tum relativis sive socialibus.

(5) *De J. N. et G. l. I. C. I. §. 8.*

§. CCLXVIII. Jus gentium naturale est complexio jurium et obligationum, quæ inter diversas gentes ab ipsa natura constitutæ sunt. Ejus existentia in dubium vocari nequit. Nam per consociationem singulorum in statum civilem nec singuli, nec universi exuerunt naturam humanam; in qua ratio jurium et obligationum erga alios homines continetur; qui etsi eodem statu civili non contineantur, tamen humanitatem et naturalis juris communionem retinent: gentes, qua personæ morales, lædere possunt alias gentes, et ab iis lædi: aliarum officiis imperfectis egere possunt, vel aliis egentibus eadem præstare: negotia, actionesque et injuriæ certis legibus constringi debent, perinde ut negotia, actionesque et injuriæ singulorum hominum, ac multo etiam magis; quia majoris momenti sunt, majoraque commoda aut incommoda afferunt. Unde hypothesis de bello omnium in omnes æque gentium ac singulorum naturæ ac fini repugnat. Ex his colliges:

(a) Jus gentium naturale id quidem est, et analogiam cum jure naturæ privato habet, qualis inter physicam, ac moralem personam intercedit; at subjecto tamen et objecto differt, ac per naturam gentium, negotiorumque, actionum et injuriarum, uno verbo, causarum determinatur. Unde etiam intelligitur, alia per naturam esse negotia et officia singulorum in statu naturali, alia sociorum generatim: alia civitatum interna, alia denique civitatum externa; secundum quam diversitatem jurisprudentia naturalis quadrifariam dividi solet.

(b) Ex notione juris naturalis gentium palam fit, id esse immutabile, qualis hominum et gentium natura est: universale, a quo nulla se gens eximere queat: constare officiis tum absolutis, perfectis et imperfectis, tum hypotheticis; et pertinere ad statum pacis ac belli; nullo enim tempore lex naturæ saltem negativa cessat, aut obdormiscit. Quod vulgo ajunt: *inter arma leges silent;* id de positivis legibus ac justitio, non de injuriis legi naturali repugnantibus intelligi debet.

(c) Non sine gravissimis argumentis prævaluit doctorum sententia, negantium jus gentium *consuetudinarium* ex longo usu, observantia, ac diuturnis moribus populorum ductum; uti et *pactitium*, seu pactis gentium tacitis innixum. Consuetudo enim ex generali imperantis voluntate inter cives communi imperio subjectos vim habet: inter personas liberas, quæ communi imperio subjectæ non sunt, vim habere omnino non potest. Dein quæ consuetudinario juri adscribuntur, neque ad omnes gentes pertinent, aut juris naturalis propria sunt, aut decori tantum rationem habent. Pacta personas paciscentium non egrediuntur; quamquam etiam de istiusmodi pactis nullæ tabulæ, nulli testes proferri valeant. Si quæ conventiones aut consuetudines inter Europæ gentes usu ac moribus receptæ sint, *ad earum custodiam*, inquit L. B. de Martini (1), *singule gentes eo fortiori justitiæ vinculo obstringuntur, quo minus jus semel agniti possessione alios dejicere licet.* Qui servato naturali jure, receptam inter cultiores gentes bellandi consuetudinem non observaverit, eo modo violati juris gentium potest argui, quo ille imperitiæ inter gladiatores accusatur, qui hostes non juxta regulas artis violaverit, uti Pufendorfius opinatur (2).

(d) Fuere, qui ideam civitatis gentium *maximæ* sibi effingerent, cujus membra, ac veluti cives censi debeant gentes singulæ. At enim libertas gentium omnem unionem, ex qua subjectio proveuit, uti omne commune imperium respuit. Societas absoluta hominum gentiumque ex ipsa natura fluit, pariterque absoluta est; cujus juribus perfectis satisfit per actiones negativas. Neque multitudo gentium diversarum cum democratia conferri potest, uti nec sola aggregatio familiarum statum democraticum parit. In democratia quidem singuli cives ob speciale subjectionis pactum imperio corporis politici subjacent. Id subjectionis pactum singulis gentibus relate ad universitatem earundem attribui nequit, ipsoque statu naturalis libertatis, supremique imperii, quo singulæ gaudent, excluditur. Singuli quidem cives democratia, etsi non singulis, sed soli universitati subjecti sint; ob id tamen in statu libertatis naturalis non versantur, uti gentes liberæ.

(e) Jcti Romani ad jus gentium retulerunt tum ea, quæ inter cives singularum gentium in usu erant, tum quæ inter ipsas gentes tanquam personas morales consuetudine invaluerant, atque hoc modo id a jure naturali, quod cum omnibus animalibus commune dicebant, distinguere conati sunt (3). Si qua lex positiva civilis a pluribus gentibus adoptata est, ea omnino improprie jus gentium audit; cum a singulis pro arbitrio mutari, atque ad formam, et rationes suæ civitatis aptari possit.

(1) *Posit. de Jur. civ. et Gent.* §. DXXXVIII. — (2) *L. II. C. III.* §. 23.

(3) §. 2. *Instit. de J. N. G. et C. lib. 1.* §. 4. *D. de J. et J. Gratianus.* cap. 9. dist. 1.

CAPUT II.

Officia absoluta gentium, perfecta et imperfecta.

ARGUMENTUM.

CCLXIX. Differentia officiorum.
CCLXX. Jus perfectum æqualitatis.
CCLXXI. Libertatis et independentiæ.
CCLXXII. Conservationis et perfectionis.
CCLXXIII. Jus ad media.
CCLXXIV. Jus commerciorum.

CCLXXV. Libertas eorundem, et annexa.
CCLXXVI. Existimatio gentium.
CCLXXVII. Perfectiones mentis.
CCLXXVIII. Motiva et objecta officiorum imperfectorum.

§. CCLXIX.

ABSOLUTA gentium officia hic nuncupantur, quæ alteri genti erga alteram vi solius status naturalis, nullo posito facto incumbant; quæ enim ex hypothese cujusdam facti emergunt, *hypothetica* sunt. Priora illa aut perfecta aut imperfecta censentur eadem vi et notione, ac in jure privato explicatum est; *illa* enim negativa sunt: *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris; hæc* affirmativa: *quodcunque vultis, ut faciant vobis homines, et vos facite.* Illa vi extorqueri possunt, et versantur circa $\tau\sigma$ *suum* gentis, idque connatum, si de absolutis sermo est; hæc salva naturali libertate coactionem non admittunt; quia requirunt, ut altera gens præstet $\tau\sigma$ *suum*, aut in $\tau\varphi$ *suo* quidpiam patiat in alterius commodum; denique *illa* ad justitiam stricte talem, quam expletricem vocat Grotius, hæc ad æquitatem et amorem, sive justitiam late talem et attributricem referuntur; quæ ipsa est ratio, cur vim non admittant; nam judicio præstantis, aut in re sua quidpiam patientis standum est, an facultas, et occasio præsto sit, nec ipsimet immineat incommodum; accedit, quod amor, ex quo imperfecta officia profluunt, natura sua, ut ajunt, vi extorqueri non possit. De hisce imperfectis officiis annotandum: